

**STRATEŠKO PLANIRANJE I RAZVOJ PROJEKATA VEZANIH
ZA SPECIFIČNE DJELATNOSTI MUZEJSKE KNJIŽNICE –
KNJIŽNICA TEHNIČKOG MUZEJA U ZAGREBU**

STRATEGIC PLANNING AND PROJECT DEVELOPMENT OF
SPECIFIC ACTIVITIES PROGRAMME OF A MUSEUM LIBRARY –
LIBRARY OF THE TECHNICAL MUSEUM IN ZAGREB

Kristina Kalanj
Tehnički muzej, Zagreb
kristina.kalanj@tehnicki-muzej.hr

UDK / UDC 026:069:021
Stručni rad / Professional paper
Primljeno / Received: 1. 10. 2014.

Sažetak

Petogodišnjim strateškim planom Knjižnice Tehničkog muzeja iz 2013. godine u programskom dijelu izgradnje i organizacije specifičnih djelatnosti, poučavanja, strategija javnog djelovanja te vidljivosti i povezivanja, definiran je skup specifičnih ciljeva i aktivnosti: promoviranje i izučavanje tehnike i znanosti, industrije i izumiteljstva u Hrvatskoj i svijetu te prezentacija i komunikacija srodne pisane tehničke baštine. Također, promotivne aktivnosti sa svrhom afirmacije Knjižnice i njezinog fonda, promicanje čitanja i učenja, informiranje i obrazovanje. Strateški ciljevi uključuju i pridobivanje novih korisnika te proširenje suradnje na nove partnere u cilju podizanja kvalitete programa i usluga usmjerenih ciljanim skupinama korisnika u znanstveno-istraživačkim postupcima i sustavu cjeloživotnog obrazovanja.

Tijekom posljednjih deset godina, Knjižnica Tehničkog muzeja razvila je programske aktivnosti i projekte koji su ostvareni i predstavljeni javnosti u sklopu javnih

i kulturnih manifestacija: tematske izložbe knjiga, predstavljanja stručnih monografija te popularno-znanstvene literature i multimedijskog izdavaštva, osnivanje knjižnične edukacijsko-informacijske zone unutar stalnoga muzejskog postava, predavanja te javna čitanja.

Ključne riječi: strateško planiranje, specifične djelatnosti muzejske knjižnice, Knjižnica Tehničkog muzeja u Zagrebu, promotivni, poučni i izložbeni projekti u sklopu javnih i kulturnih manifestacija

Summary

The five-year strategic plan of the Technical Museum Zagreb Library developed in 2013, proposed a set of goals and activities relating to the segment of specific activities programme, education, visibility, public and cultural enterprise programme and networking. These include: promotion and study of new technologies, science, industry and innovation in Croatia and the world, presentation of related written technical heritage, promotion of reading and learning, organization of promotional activities in order to achieve Library's visibility, giving information, and supporting education. Strategic objectives also include increasing the total number of users and expanding partnerships in pursuit of improving overall programme quality and user services that facilitate scientific research and lifelong learning.

During the last decade, the Technical Museum Library has developed various programme activities and projects which have been presented within various public and cultural events. The activities include book exhibitions, book promotions, promotions of popular-science literature and multimedia publishing, the implementation of an educational-informational library user zone within the Museum's permanent display, lectures and public readings.

Keywords: strategic planning, museum libraries and specific activities programme, Technical Museum Zagreb Library, promotional, educational and exhibition projects within public and cultural events

Uvod u povijest strukturalnih postavki Knjižnice Tehničkog muzeja u Zagrebu

Tehnički muzej u Zagrebu 2014. godine obilježava 60-tu godišnjicu osnivanja. *Pravilnik o djelokrugu rada i organizaciji Tehničkog muzeja u Zagrebu*¹ iz 1956. godine postavio je osnovne strateške smjernice stručnom i znanstvenom radu Tehničkog muzeja te identificirao svrhu i ulogu Muzeja kao ustanove koja djeluje na planu muzeologije s osnovnim zadatkom prikupljanja, čuvanja, zaštite, izučavanja i stručne obrade, izlaganja i stručno-edukativnog prezentiranja objekata i dokumenata s područja znanosti i tehnike od značenja za tehničko-tehnološki razvitak u svijetu, a posebice u Hrvatskoj. Isti pravilnik Tehničkom muzeju propisuje i preuzimanje uloge koncentracijske baze za stručnu, tehničku i znanstvenu nastavu na svim razinama te s tim vezano organiziranje muzejskih i studijskih zbirki i izložbi.

Tehnički muzej konceptualno se utemeljuje kao spoj klasičnoga kompleksnog muzeja tehnike i znanstvenog centra. Unutar razmatranja o značenju Tehničkog muzeja s obzirom na tehnički odgoj, obrazovanje i uzdizanje tehničke kulture, osnivač Muzeja prof. dr. Božo Težak 1966. godine navodi da najvrjedniji znanstveni i tehnički muzeji posjeduju, osim izložbenih prostora te dvorana za predavanja, i velike knjižnice za orijentaciju i konzultaciju na područjima znanosti i tehnike. Također ukazuje i na težnju da se uspostavi opća, znanstvena i tehnička referentna knjižnica kako bi se osiguralo što lakše i brže usvajanje svega što se može dobiti difuzijom znanja iz vanjskoga svijeta.²

Sukladno kontekstu daljnjeg razvoja Muzeja, razvijala se i ideja o struktuiranju specijalne muzejske knjižnice Tehničkog muzeja, te stalno prikupljala značajna tiskana građa za dokumentiranje i izučavanje povijesti tehnike, tehnologije i znanosti. U 2000. godini uključili su se vanjski suradnici – knjižničarski stručnjaci kako bi se razradio plan stručne organizacije knjižnice, čime je ostvarena analiza stanja te započet stručni ustroj knjižnice. U planu *Tehnički muzej : organiziranje knjižnice*³ [M. Godec, 2000.] razrađuje se sustav stručne obrade građe, organizacije opreme i prostora te se ukazuje na potrebu zapošljavanja stručnoga knjižničarskog djelatnika. Također se napominju i dodatne

¹ Pravilnik o djelokrugu rada i organizaciji Tehničkog muzeja u Zagrebu. Zagreb : Tehnički muzej, 1956.

² Usp. Težak, Božo. Značenje Tehničkog muzeja s obzirom na tehnički odgoj, obrazovanje i uzdizanje tehničke kulture. // Grdenić, Predrag. Odjeli Tehničkog muzeja u Zagrebu : kratki vodič. Zagreb : Tehnički muzej, 1966. Str. 3-6.

³ Godec, Mirjana. Tehnički muzej : organiziranje knjižnice. // Plan i program rada Tehničkog muzeja za 2001. godinu. Zagreb : Tehnički muzej, 2000. Str. 104-107.

aktivnosti Knjižnice koje su na tragu ideje da Knjižnica Tehničkog muzeja svojom promotivnom djelatnošću i umreživanjem raste u informacijsko-referalni centar za promociju i izučavanje tehnike u Hrvatskoj.

Kao podrška daljnjem organiziranju Knjižnice Tehničkog muzeja, poslužio je i elaborat *Obnova Tehničkog muzeja u Zagrebu – Korporativni plan*⁴ [T. Šola, 2001.]. Ovaj plan naglasio je potrebu za uspostavom tehničke knjižnice koja će biti otvorena i za javnost čitaonicom koja će sadržavati pomno odabrani skup stručne i popularno-znanstvene literature.

2004. godine Tehnički muzej zapošljava stručnog djelatnika – diplomiranog knjižničara, čime se upotpunjuju glavni preduvjeti za provedbu sljedećih strateško-razvojnih smjernica za osnivanje i razvoj Knjižnice Tehničkog muzeja sukladno stručnomu knjižničarskom ustroju. U kronološkoj mapi *Strateškog plana Tehničkog muzeja u Zagrebu 2004.-2008.*⁵ [D. Fulanović, 2004.] dio stručnog utemeljivanja knjižnice iskazuje se pri kategoriji upotpunjavanja osnovnih pratećih muzejskih sadržaja u fazi snažnoga rasta Tehničkog muzeja od 1995.-2004.

2005. godine se prema projektnom zadatku izrade nove Knjižnice Tehničkog muzeja⁶ [K. Kalanj, 2005.] izrađuje arhitektonski idejni projekt⁷ [M. Mestnik, 2005.] za potrebe nove knjižnice otvorenog tipa u sklopu raspoloživog prostora u posjedu Tehničkog muzeja, kojim će se osigurati funkcionalnost korištenja postojećeg i novog fonda knjižnice, kako stručnim djelatnicima matične ustanove, tako i vanjskim korisnicima: suradnicima muzeja, znanstvenicima i istraživačima, učenicima, studentima i nastavnicima, te zainteresiranim pojedincima šire javnosti. Organizacija prostora i rada predložena projektom uključila je i čitaonicu s građom u slobodnom pristupu, prostore budućeg arhiva Tehničkog muzeja, ali i uređenje vezanog prostora u svrhu povremenih izložbi knjižnične ili muzejske građe, produžene čitaonice, prostor za predstavljanja i predavanja, okrugle stolove i slične programske aktivnosti.

⁴ Šola, Tomislav. *Obnova Tehničkog muzeja u Zagrebu : korporativni plan*. Zagreb : Tehnički muzej, 2001.

⁵ Usp. Fulanović, Davor. *Strateški plan, 2004.-2008. : Tehnički muzej. // Organizacijski razvoj i strateško planiranje u kulturi : Grad Zagreb. / ur. Dragojević, Sanjin ; Tihomir Žiljak. Zagreb : Pučko otvoreno učilište, 2008. Str. 345-379.*

⁶ Kalanj, Kristina. *Knjižnica Tehničkog muzeja : projektni zadatak*. Tehnički muzej, listopad 2005.

⁷ Mestnik, Mladen. *Biblioteka Tehničkog muzeja : arhitektonsko idejno rješenje*. Zagreb : Invest-tehna, 2006.

Izrada strateškog plana Knjižnice Tehničkog muzeja za period od 2013.-2017.⁸ [K. Kalanj, 2012.] uslijedila je nakon niza već ostvarenih projekata i aktivnosti koje je Knjižnica u prethodnih deset godina razvijala sukladno stručno-razvojnom programu Tehničkog muzeja u domeni izgradnje, organizacije i očuvanja knjižničnoga fonda, sveukupnih knjižničnih usluga te svojih specifičnih izložbeno-promotivnih djelatnosti.

Strateško planiranje i specifične djelatnosti Knjižnice Tehničkog muzeja

Hrvatski standardi za specijalne knjižnice iz 1993. godine, unutar definicije ciljeva i zadaća specijalne knjižnice, navode kako specijalna knjižnica jednim dijelom svoje djelatnosti neposredno pridonosi organizacijskim ciljevima i koristi svoga poduzeća.⁹

Prema prijedlogu novih *Standarda za specijalne knjižnice u Republici Hrvatskoj*, specijalna knjižnica se definira kao “samostalna knjižnica ili knjižnica u sastavu koja pokriva određenu znanstvenu disciplinu ili određeno polje znanosti, odnosno, područje specijalizirane djelatnosti. Pojam specijalna knjižnica obuhvaća knjižnice koje primarno pružaju usluge određenoj kategoriji korisnika i prikupljaju određenu vrstu knjižnične građe te knjižnice koje podržava neka organizacija u cilju zadovoljavanja potreba vezanih uz vlastito područje rada ili djelovanja”.¹⁰ U *Strategijskom planu razvoja knjižnica s posebnim osvrtom na zadaće Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu* [Z. Majstorović, V. Čelić-Tica, J. Leščić, 2013.] navodi se da knjižnice imaju i zadaću osiguravanja sveopće dostupnosti informacija i znanja korisnicima; pružanja podrške preobrazbi obrazovanja; uključivanja u globalne gospodarske, kulturne, informacijske postupke; stvaranja uvjeta za razvoj ljudskih mogućnosti; očuvanja i prezentiranja kulturnog identiteta i omogućivanja dostupnosti informacijske i komunikacijske tehnologije.¹¹ Nadalje, nacrt *Strategije razvoja specijalnih knjižnica u Republici Hrvatskoj* u navodu poslanja specijalnih knjižnica ističe i njihovu zadaću da potiču intelektualni rast i prilagodljivost

⁸ Kalanj, Kristina. Knjižnica Tehničkog muzeja : strateški plan, 2013.-2017. // Prilozi radne skupine za izradu Strateškog plana Tehničkog muzeja. Tehnički muzej, 2012.

⁹ Hrvatski standardi za specijalne knjižnice. // Glasnik Ministarstva kulture i prosvjete Republike Hrvatske 5(1993), 12-14.

¹⁰ Standardi za specijalne knjižnice u Republici Hrvatskoj, prijedlog, 2011.

¹¹ Usp. Majstorović, Zagorka; Veronika Čelić-Tica; Jelica Leščić. Strategijski plan razvoja knjižnica : s posebnim osvrtom na zadaće Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1/2(2013), 35-70.

u skladu s potrebama korisnika ustanove radi suradnje i otvorenosti za nove ideje.¹²

Knjižnica Tehničkog muzeja jedina je specijalna muzejska knjižnica za znanost i tehniku unutar Hrvatske. Njezina važnost proizlazi i iz fonda koji posjeduje, a danas broji 15.000 jedinica knjižnične građe tematski vezane za povijest i razvoj tehnike i tehnologije, povijest i razvoj tehničkih znanosti u svezi s industrijom i proizvodnjom, djelatnost muzeja te muzejske odjele i zbirke. Skupine korisnika Knjižnice Tehničkog muzeja uključuju muzejske stručnjake, znanstvenike, kulturne djelatnike, djelatnike u sustavu obrazovanja, učenike, studente, posjetitelje muzeja i sve pojedince koji u sustavu cjeloživotnog obrazovanja predstavljaju zainteresiranu javnost, kako u Hrvatskoj tako i u inozemstvu.

Strategija razvoja Knjižnice Tehničkog muzeja usklađena je sa strateškim planom Tehničkog muzeja kao muzeja znanosti i tehnologije jedinstvenoga u Hrvatskoj, koji djeluje na nacionalnoj razini i značajan je centar za stjecanje kako temeljnih znanja o znanosti i tehnici, tako i za upoznavanje s nacionalnom znanstvenom i tehničkom baštinom i njezinim istaknutim predstavnicima.

Tehnički muzej je mjesto aktivnosti, susreta i zabave, ohrabruje sudjelovanje različitih znanstvenih i tehničkih disciplina, kao i umjetnosti u objašnjavanju prirode znanosti i tehnike u skladu s potrebama korisnika u cilju postizanja kvalitetnijeg življenja. Poslanje Tehničkog muzeja uključuje istraživanje i prezentaciju znanstvene i tehničke baštine, odnosno predmeta i dokumentacije važne za istraživanje, zaštitu i komunikaciju te baštine [M. Franulić, 2012.].¹³

Vezano za navedene postavke strateškog planiranja programa i aktivnosti Tehničkog muzeja, Knjižnica u Strateškom planu¹⁴ [K. Kalanj, 2013.] definira skup posebnih ciljeva i aktivnosti u programskim dijelovima izgradnje i organizacije specifičnih djelatnosti; poučavanja korisnika; javnog djelovanja, vidljivosti i dostupnosti te dijelu povezivanja i suradnje.

¹² Strategija razvoja specijalnih knjižnica u Republici Hrvatskoj (nacrt) : 2012.-2015. Dostupno na: http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/05/Strategija-razvoja-specijalnih-knjižnica-nacrt-v1-_1_.pdf

¹³ Usp. Franulić, Markita. Nacrt strateškog plana Tehničkog muzeja. Tehnički muzej, 2012.

¹⁴ Kalanj, Kristina. Nav. dj.

Planiranje i razvoj projekata u sklopu javnih i kulturnih manifestacija

Tijekom posljednjih deset godina, Knjižnica Tehničkog muzeja razvila je niz programskih aktivnosti i projekata koji su ostvareni i predstavljeni javnosti u sklopu javnih i kulturnih manifestacija u kojima je Muzej sudjelovao. Visoka posjećenost manifestacijskih programa održanih u Tehničkom muzeju kao i muzejskoga stalnog postava, bio je dodatan razlog da se unutar okvira ove vrste javne platforme knjižnični programi ponude ciljanim skupinama korisnika te širokoj publici.

Vrste održanih aktivnosti i projekata odnose se na tematske izložbe knjiga, predstavljanja stručnih monografija, predstavljanje popularno-znanstvene literature i multimedijskog izdavaštva, osnivanje i predstavljanja knjižnične edukacijsko-informacijske zone unutar muzejskog stalnog postava, predavanja i javna čitanja.

Javne i kulturne manifestacije u sklopu kojih su aktivnosti predstavljene uključuju *Festival znanosti*, održavan stalno od 2003. do 2014. godine; 4. i 5. *Zagrebački energetska tjedan* te *Noć knjige 2014*.

Knjižnica Tehničkog muzeja i razvoj izložbenih projekata i programa predstavljanja izdavačke djelatnosti

Postavljanje knjižničnih izložbi jedan je od najmanje istraženih polja rada u knjižnicama, no ako mu se pristupa s visokom razinom planiranja i organizacije, može se nazvati umjetnošću knjižnične izložbe čija je raznolikost vezana za maštovitost i svestranost knjižničara [D. Tanasoca, 1968.].¹⁵ Izložbe osim kustosa, koji posjeduju specijalizirano znanje iz određenog područja, razvijaju stručnjaci komunikacijskih i informacijskih znanosti sa znanjem o pedagoškim i obrazovnim načelima kako bi javnosti mogli prevoditi složene informacije na poučan i zabavan način.¹⁶

Knjižnica Tehničkog muzeja je tijekom posljednjih deset godina usvojila praksu prezentiranja pisane tehničke baštine javnosti i ciljanim skupinama korisnika pomoću raznovrsnih projekata povremenih izložbi građe iz fonda. Poučnim i informativnim izložbama javnosti su predstavljene pojedine jedi-

¹⁵ Usp. Tanasoca, Donald. Exhibits, Library. // Encyclopedia of library and information science. / ed. Allen Kent ; Harold Lancour. New York : Marcel Dekker, 1968. Sv. 8. Str. 289-296.

¹⁶ Usp. Exhibition development and curation. // Encyclopedia of library and information sciences. 3rd ed. Boca Raton, FL : CRC Press, 2009. Vol. 1. Str. 788-789.

nice knjižne građe, kao i cijele zbirke, koje svjedoče o povijesnom razvoju raznovrsnih grana tehnike i znanosti, obrta, industrije i izumiteljstva te srodnim tehničkim izumima. Izložbe su promovirane u sklopu projekta Festivala znanosti, dok je određeni broj izložaba postavljen i u stalnom postavu Tehničkog muzeja.

Festival znanosti manifestacija je pod visokim pokroviteljstvom Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske koja se u Hrvatskoj stalno organizira od 2003. godine. Namijenjena je učenicima, studentima i ostalim građanima s ciljem da im se približi znanost kao osnovni pokretač tehnološkog napretka kroz informiranje o aktivnostima i rezultatima na području znanosti. Ciljevi Festivala znanosti uključuju poboljšavanje javne percepcije znanstvenika te motiviranje mladih ljudi za istraživanje i stjecanje novih znanja.

12. festival znanosti se 2014. godine istodobno održao u 15 hrvatskih gradova, a opsežnim su se programom (radionice, predavanja, predstavljanja, izložbe, projekcije filmova, predstave, znanstveni kafići, tribine i sl.) predstavila i popularizirala dostignuća iz različitih znanstvenih disciplina.¹⁷

Velika uspješnost Festivala znanosti i množina njegovih korisnika u Tehničkom muzeju poslužila je Knjižnici Tehničkog muzeja da prvi put širokoj javnosti predstavi najznačajnija djela pisane tehničke baštine iz fonda. Predstavljene publikacije iz fonda Knjižnice Tehničkog muzeja dokumentirale su najvažnije izume i izumitelje pojedinoga tehničkog područja i srodne vizionarske misli o oblikovanju tehničkog objekta u odnosu na prirodu njegove uporabe i značenje za napredak društva. Svrha ostvarenih izložbi bila je poučiti, informirati i pobuditi djelovanje znanstvene misli i mašte u pojedincu, naučiti razmišljati u duhu znanosti i razvijati umijeće mnogostruke primjene znanja iz različitih područja tehnike i znanosti.

Ostvarene izložbe knjiga iz fonda Knjižnice Tehničkog muzeja uključuju izložbu *Nikola Tesla – iz fonda knjižnice Tehničkog muzeja*¹⁸ (2006.), *Oton Kučera – znanstvenik, popularizator prirodoslovlja i tehnike*¹⁹ (2007.), *Aqua mobilis – izložba knjiga o primjeni vode u tehnici*²⁰ (2008.), *Machinae*

¹⁷ Organizatori za grad Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, British Council i Tehnički muzej. Više na mrežnoj adresi: <http://www.festivalznanosti.hr/>

¹⁸ Autor izložbe i likovni postav: Kristina Kalanj.

¹⁹ Isto.

²⁰ Isto.

*novae – tehnički zapisi u ogledalu vremena*²¹ (2009.), *Ipak se (o)kreće! – povijest astronomskih otkrića*²² (2010.), *Ruđer Bošković – portret znanstvenika*²³ (2011.), *Deset tehnika na papiru*²⁴ (2012.), *Vizionarstvo u tehničari*²⁵ (2013.) i izložbu *Na istoj valnoj duljini*²⁶ (2014.).

Knjižnica Tehničkog muzeja ostvarivanjem izložbenih projekata uvela je nove oblike aktivnosti za korisnike u cilju informiranja, obrazovanja te izučavanja tehničke baštine. Također, nastavila je rad na prikupljanju, istraživanju i obradi pisane tehničke baštine i građe čuvane u fondu, pridonijela daljnjem razvoju modela njezine promocije u javnosti te promocije same Knjižnice i usluga. “Kao visoko razvijena umjetnost, uloga knjižnične izložbe nije samo da nadahnjuje i poučava, nego da služi samoj knjižnici. Kao jedna od najučinkovitijih metoda ostvarivanja medijskog publiciteta, izložba može osnažiti utjecaj na korisnike, približiti usluge, uštedjeti vrijeme, pobuditi skrivene interese i dijalog u javnosti [S. M. Parker, 1958.]”²⁷

Jačanje sudjelovanja i kulturne potrošnje uz afirmaciju sudjelovanja u kulturi s ciljem podizanja kvalitete života stanovništva, bitni su za učinkovito funkcioniranje kulture kao dijela koji proizvodi dobra i stvara nove vrijednosti. Povećanjem broja kvalitetnih manifestacija predstavljanja knjiga, festivala, tribina i slično, povećava se dostupnost knjige i promiče kultura čitanja. Isto stoji u Strateškom planu Ministarstva kulture 2012.-2014. koji u cilju povećanja sudjelovanja knjige u kulturnom životu predviđa pružanje podrške razvoju knjižničnih usluga i zadovoljavanje korisničkih potreba povećanjem broja poticajnih manifestacija i skupova u knjižnicama.²⁸

²¹ Isto.

²² Isto.

²³ Autor izložbe: Ivan Halić; koautorica izložbe: Kristina Kalanj; stručni suradnik: prof. dr. sc. Stipe Kutleša; likovni postav, izrada biste R. Boškovića i replike kupole bazilike Sv. Petra u Rimu: akademski kipar Stjepan Divković.

²⁴ Autor izložbe i likovni postav: Kristina Kalanj.

²⁵ Isto.

²⁶ Isto.

²⁷ Usp. Parker, Sheila M.; Helen R. Purtle. A guide to the planning and development of exhibits for medical libraries. // *Bulletin of the medical library association* 46, 3(1958), 335-343. Dostupno i na: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC200277/> [citirano: 2014-09-24].

²⁸ Strateški plan Ministarstva kulture Republike Hrvatske 2012.-2014. Dostupno na: www.min-kulture.hr

U sklopu projekta Festival znanosti, Knjižnica Tehničkog muzeja je od 2003. do 2014. godine u suradnji s nakladničkim kućama i knjižarama partnerima redovito organizirala *Izložbu knjiga, časopisa i multimedijskog izdavaštva*. Izložbe su predstavljene javnosti u cilju informiranja i obrazovanja, promoviranja čitanja i učenja te promocije i izučavanja tehnike i znanosti. Ovim izložbama otvorenog pristupa za čitanje, korisnicima je predstavljena recentna stručna i znanstveno-popularna literatura domaćih i inozemnih izdavača kao i multimedijско izdavaštvo, a izložena građa odnosila se na tematiku različitih područja prirodnih, društvenih i tehničkih znanosti.

Knjižnica Tehničkog muzeja je također od 2006. do 2014. godine sudjelovala u promociji muzejskog izdavaštva te stručnih i popularno-znanstvenih izdanja uglednih nakladnika organiziranjem niza projekata svečanih predstavljanja publikacija, bilo kao samostalnih manifestacija ili kao programskih aktivnosti javnih događanja poput Festivala znanosti i Noći knjige.

Osnivanje trajnog edukacijsko-informacijskog projekta “EdukaEnergiana“

Tehnički muzej u Zagrebu obrazovnoj je ulozi i poučavanju korisnika oduvijek posvećivao iznimnu pozornost. Obrazovna djelatnost u Tehničkom muzeju ostvarivala se nizom poučnih i informativnih sadržaja koji su uključivali različite oblike formalnih i neformalnih aktivnosti te specifičnih periodičkih događanja usmjerenim ciljanim skupinama i općoj javnosti. Knjižnica Tehničkog muzeja ovoj se djelatnosti priključila izradom vlastitoga specifičnog programa osmišljenog u duhu poučavanja korisnika i promocije tehničkih znanosti.

Ovaj doprinos ostvaren je uključivanjem knjižnične edukacijsko-informacijske zone nazvane EdukaEnergiana unutar posebno oblikovanog prostora za prezentacije, predavanja i radionice u sklopu novoga muzejskog odjela stalnog postava Tehničkog muzeja pod nazivom Obnovljivi izvori i energetska učinkovitost.²⁹

²⁹ Odjel i infocentar *Obnovljivi izvori i energetska učinkovitost* (otvoren za javnost u svibnju 2013.). Nositelj projekta: Tehnički muzej; partneri: Energetski institut Hrvoje Požar, Zagreb i Regionalna energetska agencija Sjeverozapadne Hrvatske, Zagreb; voditelj projekta: Davor Fulanović; autori: dr. sc. Julije Domac, Davor Fulanović; dizajn postava: Toni Borković; likovno rješenje i grafička priprema: Dejan Dragosavac Ruta; recenzent: prof. dr. sc. Neven Duić.

U prostoru EdukaEnergiane izložena je knjižnična građa o povijesti uporabe energije i Zbirka stručne i popularne literature o obnovljivim izvorima energije i energetske učinkovitosti uz osiguran pristup mrežnim informacijskim izvorima s otvorenim pristupom informativnim i poučnim tiskanim materijalima. Posebno značajne i opsežne donacije građe za EdukaEnergianu dobivene su od stručnih organizacija i ustanova³⁰ čija je suradnja obuhvaćala i stručnu pomoć na organizaciji i oblikovanju Zbirke stručne i znanstveno-popularne literature. Uspostavljenom suradnjom, Knjižnici Tehničkog muzeja osigurana je i daljnja podrška u izgradnji EdukaEnergiane kao i razvoj njezinih korisničkih programa, a nastojat će se ostvarivati i nove partnerske suradnje u izgradnji i provedbi budućih usluga i aktivnosti za korisnike i javnost.

Namjena EdukaEnergiane i njezinih informacijskih izvora je aktivno korištenje u informativnim, obrazovnim, stručnim i znanstveno-popularnim programima koji će se ostvarivati unutar interaktivne zone muzejskog postava kao i uvođenje novih aktivnosti za korisnike u cilju promocije tehnike i znanosti, izučavanja tehničke baštine, informiranja, obrazovanja i podizanja razine svijesti o energiji i okolišu u svezi s održivim razvojem.

EdukaEnergiana predstavljena je u sklopu službenog programa 4. i 5. Zagrebačkoga energetskeg tjedna, manifestacije koja se ostvaruje suradnjom mnogobrojnih partnera koji organiziraju opsežan program stručnih tematskih konferencija, tribina, seminara i prezentacija te niza predavanja, radionica i igraonica na temu energije i zaštite okoliša, financiranja projekata i mogućnosti razvoja.³¹

³⁰ Energetski institut Hrvoje Požar (EIHP); Regionalna energetska agencija Sjeverozapadne Hrvatske (REGEA); Gradski ured za energetiku, zaštitu okoliša i održivi razvoj Grada Zagreba; Program Ujedinjenih naroda za razvoj, Hrvatska (UNDP) i Društvo za oblikovanje održivog razvoja (DOOR).

³¹ Zagrebački energetskegi tjedan održava se pod pokroviteljstvom Gradonačelnika Grada Zagreba u organizaciji Gradskog ureda za energetiku, zaštitu okoliša i održivi razvoj Grada Zagreba. Više na: <http://www.zagreb-energyweek.info/>

Razvoj edukativno-promotivnog programa Knjižnice Tehničkog muzeja u sklopu manifestacije “Noć knjige”

Obilježavajući Svjetski dan knjige i autorskih prava, Knjižnica Tehničkog muzeja aktivno se priključila obilježavanju manifestacije Noći knjige 2014.³² s tematski oblikovanim cjelovečernjim programom događanja. Tijekom manifestacije su se u predavaonici, izložbenim dvoranama i Planetariju Tehničkog muzeja održale raznovrsne aktivnosti: predavanja i javna čitanja, predstavljanje knjiga i druženje s autorima, izložbe knjige, predstavljanje muzejske nakladničke djelatnosti te okrugli stol uz noćne razgovore o knjizi.

Održana su dva predavanja, *Naše nebo i Oton Kučera te Iščitavanje svemira*, posvećena astronomiji te prvom monografskom djelu o astronomiji pisanom na hrvatskom jeziku popularno-znanstvenog karaktera. Također su postavljene dvije izložbe knjiga: *Na istoj valnoj duljini* i *Vizionarstvo u tehnici*, o vrstama i svojstvima valova u prirodi te najistaknutijim tehničkim izumima raznovrsnih područja tehnike i znanosti, obrta i industrije. Tijekom manifestacije je održan okrugli stol uz razgovore i noćno čitanje knjiga pod nazivom *Dvadeset godina muzejske knjige – publikacije u izdanju Tehničkog muzeja od 1994-2014*. Uz izložbu maketa brodica hrvatske tradicionalne brodogradnje, predstavljena je i monografija *Tradicionalne brodice hrvatskoga Jadrana* autora Luciana Kebera, uz potpisivanje knjige i cjelovečernje druženje s autorom.

Navedene aktivnosti promotivno-edukativnog karaktera ostvarene su u cilju afirmacije kulture čitanja, poticanja razgovora o literaturi i podizanju svijesti o važnosti knjige u društvenom, kulturnom i znanstvenom životu.

Zaključak

Strateško planiranje, definiranje specifičnih djelatnosti Knjižnice Tehničkog muzeja i organizacija vezanih programa temeljeno je na teorijskim razmatranjima poslanja, zadaća i ciljeva Knjižnice Tehničkog muzeja od vremena osnivanja do suvremenih promišljanja strategije, a usko je povezano

³² Organizatori Noći knjige: Zajednica nakladnika i knjižara Hrvatske gospodarske komore, Knjižni blok – Inicijativa za knjigu, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Knjižnice grada Zagreba, Udruga za zaštitu prava nakladnika – ZANA, portal za knjigu i kulturu Moderna vremena Info. Noć knjige 2014. održala se pod pokroviteljstvom Vlade RH, a program obilježavanja podržao je Odjel za UNESCO pri Ministarstvu kulture RH. Noć knjige 2014. održana je 23. travnja 2014. u 156 gradova diljem Hrvatske. Više na: <http://nocknjige.hr/>

sa stručno-razvojnou politikou i poslanjem matične ustanove. Strateškim planom definiran je skup specifičnih ciljeva i vezanih aktivnosti u svrhu promoviranja i izučavanja tehnike i znanosti u Hrvatskoj i svijetu te prezentacije i komunikacije srodne pisane tehničke baštine. Slijedom zadanih ciljeva oblikovana je i strategija javnog djelovanja pomoću obrazovnih i promotivnih aktivnosti sa svrhom afirmacije Knjižnice i njezinog fonda, promicanje čitanja i učenja, informiranja te širenja znanja i obrazovanja. Jedan od značajnih ciljeva je pobuditi djelovanje znanstvene misli i mašte u pojedincu, naučiti ga razmišljati u duhu tehnike i znanosti te razvijati umijeće mnogostruke primjene a znanja iz različitih područja tehnike i znanosti u cilju napretka i poboljšanja kvalitete života.

Mnogobrojni projekti Knjižnice ostvareni su u sklopu javnih i kulturnih manifestacija kojima su se ponuđeni programi predstavili velikom broju korisnika i posjetitelja: tematske izložbe knjiga, predavljanja stručnih monografija te popularno-znanstvene literature i multimedijskog izdavaštva, osnivanje knjižnične edukacijsko-informacijske zone unutar muzejskog postava, predavanja i javna čitanja.

Korištenjem raspoloživih knjižničnih sredstava, uloženi su napori u predavljanje i promociju knjižnične građe te pisane riječi koja nosi vrijednosti i značaj nacionalne i svjetske kulturne i znanstvene baštine, a koja se temeljem ostvarenih programa predstavila, interpretirala te približila korisnicima i širokoj javnosti. Akumulacija iskustava i znanja ostvarenih projekata nadalje će se koristiti za razvoj novih oblika predavljanja i komunikacije pisane tehničke kulturne i znanstvene baštine u posjedu Knjižnice Tehničkog muzeja kao izvora za obrazovanje, promociju i komunikaciju građe te vidljivost Knjižnice krajnjem korisniku.

Ostvareni program izložbenih, promotivnih i obrazovnih projekata Knjižnice Tehničkog muzeja, ponuđenih i promoviranih sredstvom javnih i kulturnih manifestacija, zauzima bitno mjesto na listi jakosti strateško-razvojnih čimbenika. Navedeni projekti su nositelji skupa dodanih vrijednosti koje Knjižnici Tehničkog muzeja otvaraju novi niz mogućnosti u ostvarivanju njezinih općih i posebnih strateških ciljeva te pozicioniranja knjižnice kao značajnog čimbenika u društvenom i kulturnom razvoju.

LITERATURA

- Exhibition development and curation. // Encyclopedia of library and information sciences. 3rd ed. Boca Raton, FL : CRC Press, 2009. Vol. 1. Str. 788-789.
- Franulić, Markita. Nacrt strateškog plana Tehničkog muzeja. Tehnički muzej, 2012.
- Fulanović, Davor. Strateški plan, 2004.-2008. : Tehnički muzej. // Organizacijski razvoj i strateško planiranje u kulturi : Grad Zagreb. / ur. Dragojević, Sanjin ; Tihomir Žiljak. Zagreb : Pučko otvoreno učilište, 2008. Str. 345-379.
- Godec, Mirjana. Tehnički muzej : organiziranje knjižnice. // Plan i program rada Tehničkog muzeja za 2001. godinu. Zagreb : Tehnički muzej, 2000. Str. 104-107.
- Hrvatski standardi za specijalne knjižnice. // Glasnik Ministarstva kulture i prosvjete Republike Hrvatske 5(1993), 12-14.
- Kalanj, Kristina. Knjižnica Tehničkog muzeja : projektni zadatak. Tehnički muzej, listopad 2005.
- Kalanj, Kristina. Knjižnica Tehničkog muzeja : strateški plan, 2013.-2017. // Prilozi radne skupine za izradu Strateškog plana Tehničkog muzeja. Tehnički muzej, 2012.
- Majstorović, Zagorka; Veronika Čelić-Tica; Jelica Leščić. Strategijski plan razvoja knjižnica : s posebnim osvrtom na zadaće Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1/2(2013), 35-70.
- Mestnik, Mladen. Biblioteka Tehničkog muzeja : arhitektonsko idejno rješenje. Zagreb : Invest-tehna, 2006.
- Pravilnik o djelokrugu rada i organizaciji Tehničkog muzeja u Zagrebu. Zagreb : Tehnički muzej, 1956.
- Parker, Sheila M.; Helen R. Purtle. A guide to the planning and development of exhibits for medical libraries. // Bulletin of the medical library association 46, 3(1958), 335-343. Dostupno i na: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC200277/> [citirano: 2014-09-24].
- Standardi za specijalne knjižnice u Republici Hrvatskoj, prijedlog. 2011.
- Strategija razvoja specijalnih knjižnica u Republici Hrvatskoj (nacrt) : 2012.-2015. Dostupno na: http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/05/Strategija-razvoja-specijalnih-knjižnica-nacrt-v1-1_1_.pdf
- Strateški plan Ministarstva kulture Republike Hrvatske 2012.-2014. Dostupno na: www.min-kulture.hr
- Šola, Tomislav. Obnova Tehničkog muzeja u Zagrebu : korporativni plan. Zagreb : Tehnički muzej, 2001.
- Tanasoca, Donald. Exhibits, Library. // Encyclopedia of library and information science. / ed. Allen Kent ; Harold Lancour. New York : Marcel Dekker, 1968. Sv. 8. Str. 289-296.
- Težak, Božo. Značenje Tehničkog muzeja s obzirom na tehnički odgoj, obrazovanje i uzdizanje tehničke kulture. // Grdenić, Predrag. Odjeli Tehničkog muzeja u Zagrebu : kratki vodič. Zagreb : Tehnički muzej, 1966. Str. 3-6.